



**Commentariorum ac disputationum, in tertiam partem divi
Thomae tomi quinque**

Priorum vigintisex Quaestionum eius Partis expositionem complectens

Suárez, Francisco

[Köln], 1617

Articulus VIII. vtrum hæc sit vera, Christus est creatura.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93775](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93775)

ARTICVLVS VIII.

Utrum hac sit vera, Christus est creatura:

Ad octauum sic proceditur: Videtur, quod hac sit vera, Christus est creatura. Dicit enim Leo Papa. Nona & inaudita conuentio: Deus qui est & erat, sit creatura. Sed illud potest predicari de Christo, quod Filius Dei factus est per Incarnationem. Ergo hac est vera, Christus est creatura.

B 2. Praterea, Proprietates vtriusque naturae, possunt predicari de hypostasi communi vtriusque naturae, quocumque nomine significetur, ut supra dictum est. * Sed proprietates humanae naturae est esse creaturam, sicut & proprietates diuinae naturae est esse creatorem. Ergo vtrumque potest dici de Christo, scilicet, quod sit creatura, & quod sit increatus, & creator.

3. Praterea, principalior pars hominis est anima, quam corpus. Sed Christus ratione corporis, quod de Virgine huius generis traxit, dicitur esse simpliciter natus de Virgine. Ergo ratione animae, quae creata est à Deo, debet simpliciter dici, quod Christus sit creatura.

C Sed contra est, quod Ambrosius dicit in lib. de Trinitate. Nunquid dicto factus est Christus? nunquid mandato creatus est Christus? quasi dicat, non. Vnde subdit, Quomodo autem creatura in Deo esse potest? etenim Deus naturae simplicis est, non coniuncta. Ergo hac non est concedenda, Christus est creatura.

a Respondeo dicendum, quod, sicut Hieronymus dicit, Refert in ad ex verbis inordinate prolatis incurritur haeresis. Vnde cum hereticis nec nomina debemus habere communia, ne ipsorum errori fauere videamur. Ariani autem heretici Christum dixerunt esse creaturam, & minorem Patre, non solum ratione humanae naturae, sed etiam ratione diuinae personae. Et ideo non est absolute dicendum, quod Christus sit creatura, vel minor Patre, sed cum determinatione, scilicet, secundum humanam naturam? Ea vero, de quibus suspicari non potest, quod diuina persona conueniant secundum se ipsam, possunt simpliciter dici de Christo ratione humanae naturae, sicut simpliciter dicimus, Christum esse passum mortuum & sepultum. Sicut etiam in rebus corporalibus, & humanis, ea quae in dubitationem venire possunt, an conueniant toti vel parti, si insunt alicui parti, non attribuimus toti simpliciter id est, sine determinatione: non enim dicimus, quod Aethiops est albus, sed quod est albus secundum dentes. Dicimus autem absque determinatione, quod est cristus, quia hoc non potest conuenire, nisi secundum capillos.

E Ad primum ergo dicendum, quod aliquando sancti doctores causa breuitatis, determinatione omitta, nomine creatura videntur circa Christum: est tamen in eorum dictis subintelligenda determinatio, in quantum homo.

Ad secundum dicendum, quod omnes proprietates humanae naturae, sicut & diuinae, possunt aliquantulum dici de Christo. Vnde Damascenus dicit in 3. libro, quod Christus, qui Deus est & homo, dicitur, & creatus & increatus, passibilis & impassibilis. Sed tamen illa, quae dubitationem habent circa alterutram naturam, non sunt dicenda absque determinatione: Vnde ipse postea alibi subdit.

bbb * Ipsa

Damasce. rid. cap. 40. & 41. & de predestinat. Sanct. cap. 15. dicit, hunc hominem fuisse coniunctum in vnitatem personae Filio Dei, quamquam ibi hominem pro humanitate sumptum videatur. Simili tamen modo Damascen. lib. 3. cap. 11. Verbum, inquit, caro factum est, & caro Verbum, Deus homo, & homo Deus: sicut etiam Nazian. orat. 35. num. 36. Hic homo, inquit, Deus est: factus est, postquam cum Deo coaluit: & orat. 51. circa principium dicit, Deum & hominem connexionem vnum esse, Deo nimirum, humanitatem, & homine diuinitatem suscipiente.

Respons. Respondetur ad argumentum, illam non esse legitimam conuersionem, quia mutatur suppositio, seu appellatio terminorum, ut per se satis constat: fieri ergo debet conuersio hoc modo, Deus factus est homo: ergo is, qui factus est homo, est Deus: Patres vero citant, quando ex adiunctis, & ex contextu sermonis constat eorum sensum, non tam dialecticum rigorem, quam sermonis elegantiam, & ipsius rei veram expositionem obseruant. Vnde in citatis locis loquuntur in secundo sensu à Diuo Thoma explicato, scilicet, per hoc mysterium factum esse, ut homo sit Deus, & ut eadem sit persona hominis & Dei. Sed quaerens, si humanitas Christi praexistisset prius tempore in alio supposito, quam assumeretur à Verbo, an posset veretune dici homo factus Deus, iam enim illi actioni supponeretur homo, & hic homo.

Respons. Respondetur, etiam in eo casu non posse id proprie dici, quia etiam tunc nullum esset suppositum, de quo verè dici posset factum esse Deum: nam si praexistisset in alia natura suppositum creatum, illud non solum non fieret Deus, sed potius desineret esse in suae naturae assumptione: & ita proprie non

Lib. 4. c. 5.
à medio.

* Ipsa una hypostasis, scilicet, Christi, & increata est deitate, & creata est humanitate. Sicut & è conuerso non esset dicendum sine determinatione, Christus est incorporeus, vel impassibilis ad euadendum errorem Manichei, qui posuit, Christum verum corpus non habuisse, nec vere passum esse, sed dicendum est cum determinatione, quod Christus secundum deitatem est incorporeus, & impassibilis.

Ad tertium dicendum, quod de naturitate ex Virgine, nulla dubitatio potest esse, quod conueniat persona Filij Dei, sicut potest esse de creatione. Et ideo non est similis ratio utrobique.

COMMENTARIUS.

Quamquam D. Thomas negat, simpliciter Christum appellandum esse creaturam, an vero id consulat propter vitandum periculum erroris, an vero id doceat, quia in proprietate sermonis falsa est propositio, obsecrum & incertum est. Quo factum est, ut non solum de re ipsa, sed etiam de sententia & mente D. Thomae, variae sint opiniones. Prima ergo est, eam propositionem in rigore & proprietate sermonis verum habere sensum: tamen, quia est ambigua, & potest ad Arianum sensum facile trahi, simpliciter asserendam non esse, sed cum aliqua determinatione & explicatione. Ita exponit D. Thomas Caietanum hic, & habet fundamentum in principio corporis articuli, ubi solum dicit, non esse ita absolute loquendum, ne Arianorum errori fauere videamur. Deinde expressius in solutione ad secundum, id est iudicium facit de hac propositione, Christus est creatura, quod de hac, Christus est impassibilis, & incorporeus: quod negat, simpliciter esse dicendum, ne errori Manichaeorum fauere videamur. Constat autem, illas locutiones, & in proprietate sermonis, & in rigore veras esse. Deinde infra qu. 26. artic. 1. ad primum, similiter iudicat de hac, Christus est creatura, ac de hac, Christus est subiectus Patri, & solum ait, conuenientius esse, addere determinationem. Et eandem sententiam tenet Bonaventura in 3. distinct. 11. artic. 2. quæst. 1. præsertim in solutionibus argumentorum, quamquam male in contrarium citari soleat. Et Scotus idem probabile hoc censet. Tenet etiam Vvaldens. lib. 1. doctrinalis fidei, ubi ca. 40. & 41 late probat, Christum secundum se non esse creaturam tamē c. 42 tandem concludit, per communicationem idiomatum posse ita appellari. Et huic sententiae fauere videtur modus loquendi Sanctorum: Sophronius in enim illa epistola, quæ habetur in VI. Synodo. act. 11. saepe vocat Christum, creatum & increatum. Leo Papa. serm. 3. Pentecost. Si homo, inquit, ad imaginem Dei factus, legem Dei seruasset, creator hominum creatura non fieret. Nazian. orat. 34. O nouam missionem, & admirandam temperationem, qui est, sit, & qui non est creatus, creatur. August. de Fid. & Symb. ca. 4. Quando Verbum caro factum est, eadem sapientia, quæ de Deo genita est, dignata est in hominibus creari, & in Enchir. ca. 38. illam creaturam, quam Virgo concepit, & c. & epist. 57. Quod ad Verbum attinet, creator est Christus, quod vero ad hominem creatura est Christus: lib. 4. de Trinit. c. 19. ita inquit: Factum quippe creaturam, per quem facta est omnis creatura, omnem creaturam testem habere oportebat, & sermo. 16. de tempore: Propter nos creatus est creator, & ser. 25. Creatur ex Matre, quam creauit, & ser. 27. Creator celi creatus sub celo. Similia habet Fulgent. de Fide ad Petrum, cap. 2. & 45. & lib. de Incarnat. cap. 2. quamuis hic determinationem addat. Damascen. lib. 3. cap. 4. & lib. 4. cap. 5. & 19. Verbum caro factum, creatura & notissimus appellatur. Ambros. lib. 3. de Fid. cap. 4. eundem dicit creatum esse ex Virgine creatum ex homine, creatum ad causam, qui est generatus ante secula. Nec dissimiliter Gregor. lib. 5. Moral. cap. 35. Redemptor noster, quia diuinitatis eius status capi ab humana mente non potuit, hunc se nobis

ad nos veniens, creatus natus, mortuus, & c. quasi transfundo monstrauit.

Sed quoniam ad hos Patres responderi potest, vel late videri esse nomine creationis, pro nomine conceptionis, vel generationis, aut subintellexisse determinationem illam, in quantum homo, & fere semper aliquid illi æquiualens addidisse, coniungendo creatorem cum creatura, vel aliquid simile: assero Hieronymum, qui non videtur hanc expositionem pati posse, trahens enim hanc questionem fere in terminis super epistolam ad Ephes. capit. 2. circa illa verba: Ipsi enim facti sumus, & lib. 3. in Galat. in principio, circa illa verba capit. 45. Ego Dominus creauit eum, & referens, quosdam dubitasse, Christum vocare creaturam, Nos, inquit, libere proclamamus, non esse periculum, illam dicere creaturam. Nam creati in Scriptura, inquit, interdum significat, fieri, quod non erat, interdum, id quod erat, transferri in aliud esse, ut Psal. 50. Cor mundum creauit in me Deus, & ad Ephes. 2. Creati in operibus bonis: quam doctrinam videtur simpliciter ex Hilario lib. 12. de Trinit. ubi circa finem dicit, Christum esse creaturam, vel creaturam, de Christo intellegendum illud ad Ephes. 4. Induite nouum hominem, qui Epist. 4. secundum Deum creatus est, id est, Christum, de quo

Christus est creatura, & Christus est Verbum; ergo Verbum est creatura.

Hæc controuersia pendet ex illa regula supra posita disputatione præcedenti, sectione vltima, scilicet prædicata, quæ inuolunt suppositum creatum, non posse simpliciter prædicari de Christo, & difficultas est an hoc prædicatum, creatura, inuoluat huiusmodi suppositum, quod magis pendet ex vsu & acceptione vocis, quam aliunde. Aduertendum ergo est, hanc vocem proprie & in rigore sumptam, significare posse rem ex nihilo productam; creatio enim significat productionem ex nihilo, & creatura proprie significat terminum creationis. Alio modo sumitur hæc vox ad significandam quæcumque rem in tempore productam per aliquam actionem vel effectum; omne enim quod increatum non est, creatura dici potest, vt supra tractatum etiam est disput. 7. sect. 5.

Obiectio.

Dico ergo primo, Christum non posse dici creaturam, si hæc vox in priori, & rigoroso sensu sumatur. Hæc conclusio certa est, quia Christus non est ex nihilo productus, includit enim suppositum diuinum, quod non est ex nihilo productum. Dices. Hoc sensu etiam Petrus non poterit dici creatura, quia non est productus ex nihilo, nulla ergo est in hoc differentia inter Christum, & alios homines. Respondetur, esse maximam. Primo quidem, quia Petrus, licet immediate non sit productus ex nihilo, sed per generationem, tamen mediata est productus ex nihilo, quia tota materia, ex qua productus est, facta est ex nihilo: at vero Christus includit rem aliquam, scilicet, personam, quæ non est facta ex nihilo, & ideo totus Christus nec proxime, nec remote factus est ex nihilo. Vnde fit secundo, vt Petrus, vel alius similis homo, licet actu non sit productus ex nihilo, tamen producibilis sit, & hoc est, quod per se pertinet ad rationem creaturæ, quæ magis consistit in intrinseca aptitudine, quam in actuali denominatione extrinseca: at vero Christus, neque est productus, neque produci potuit ex nihilo. Componitur enim Christus ex natura humana & persona diuina, hoc autem compositum, non est producibile per creationem, sed solam assumptionem humanitatis, quia necessario supponit personam, quæ ex nihilo produci non potest, quod à contrario manifeste patet, nam Petrus, qui est creatura dicto modo, annihilari potest à Deo, Christus autem annihilari non potest, cum enim necessariò semper mensura sit persona, non potest totus Christus in nihilum redigi.

Obiectio.

Dico secundo. Si creatura sumatur posteriori modo, vt idem significet, quod factura, seu quid factum, illa locutio potest habere sensum proprium, & verum: tamen, quia est ambigua, & suspicionem erroris ingerere potest, vsurpanda non est, sine sufficienti expositione seu determinatione. Hæc conclusio videtur esse iuxta mentem D. Thomæ hic, & tota sumitur ex Patribus citatis, ita enim approbant illam locutionem, vt satis semper explicant, sermonem esse de Christo, vt ex humanitate componitur. Ratio vero est, quia Christus significat compositum ex diuinitate & humanitate; sed hoc compositum est quid creatum in dicto sensu, vt supra dicta sectione 5. disputat. 7. late ostensum est; ergo Christus eadem ratione poterit dici quid creatum, atq; adeo creatura.

Obiectio.

Dices. Christus positus ex parte subiecti, simpliciter & sine determinatione, non stat seu supponit pro toto composito vt sic, sed pro supposito, tantum; subiecta enim stant materialiter, vt dicunt Dialectici; at vero de supposito non potest vere dici, esse quid creatum, seu esse creaturam.

Responsio.

Respondetur primo, supra dictum esse, subiecta interdum determinari à prædicatis, vt stant formaliter, vt constat in his locutionibus, album est quale,

calidum est terminus calefactionis: sic ergo dici poterit Christus terminus effectus creationis, & ita stabit formaliter ratione prædicati: ergo eadem ratione dici poterit factura, atq; adeo creatura, quia his vocibus idem terminus effectus creationis significatur. Quandoquocumque enim prædicatum accommodatur subiecto formaliter sumpto; & per se illi conuenit, potest illud determinare, vt ita accipitur: ita vero est in presenti. Non est ergo, cur negetur, hunc sensum esse proprium & verum supposita illa propria, & vsitata significatione terminorum. Nihilominus reliquæ partes conclusionis per se notæ sunt, vitanda est enim omnis suspicio erroris, & ideo cum hæreticis nec in vocibus conuenire debemus, quando sensus est ambiguus, sed Catholicus sensus sufficienter explicari debet.

Argumenta primæ opinionis probant hanc secundam conclusionem. Si verò contra primam fiant, respondetur omnia illa Sanctorum testimonia iuxta secundam conclusionem intelligenda esse.

Ad primam verò rationem respondetur primo, attributa creaturarum conuenire Christo ratione naturæ creatæ, quando illa non includunt suppositum creatum, & simpliciter ex nihilo productum, & ideo ex illis solum inferri potest, Christus posse dici creaturam posteriori modo dicto, non vero priori. Secundo dicitur, quædam esse prædicata creaturarum, quæ per se statim indicant dici de Christo ratione humanæ naturæ de quibus inter nos, & hæ

homo : est enim homo , quia terminat humanitatem ; dicitur ergo creatura , quia terminat naturam creatam . Sicut enim per humanitatem constituitur in esse hominis , ita per naturam creatam in esse creaturæ : sicut enim dicit Leo Pap. creatorem fieri creaturam in hoc mysterio . Et Hieronymus dixit , *creare* , in quodam sensu in Scriptura usitato non significare fieri simpliciter , quod non erat , sed quod erat , fieri tale . Quomodo dicit Augustinus de Fide , & Symbolo , c. 4 . Quando Verbum caro factum est , eadem sapientia , qua à Deo genita est , digna est in hominibus creari . Sed quamquam hoc verum sit , istæ locutiones multo magis sunt vitandæ , quia est maior æquiuocatio , & maius periculum erroris ; Verbum enim simpliciter est persona increata , & ideo absolute nullo modo dici debet creatura .

ARTICVLVS IX.

Verum hæc sit vera , iste homo , demonstrato Christo , inceptum esse .

108.
g. d. 12. q. 1.
art. 9. n. 1.
Tract. 105.
à medio 9.

AD nouum sic proceditur . Videtur , quod ille homo , demonstrato Christo , inceptum esse . Dicit enim Augustinus super Ioan. * Priusquam mundus esset , nec nos eramus , nec ipse mediator Dei & hominum , homo Iesus Christus . Sed illud , quod non semper fuit , inceptum esse . Ergo ille homo , demonstrato Christo , inceptum esse .

2. Præterea , Christus inceptum esse homo . Sed esse hominem , est esse simpliciter . Ergo ille homo inceptum esse simpliciter .

3. Præterea , Homo importat suppositum humane nature . Sed Christus non semper fuit suppositum humane nature . Ergo ille homo inceptum esse .

Sed contra est , quod dicitur Hebr. ultimo , Iesus Christus heri & hodie , ipse & in secula .

a. Respondeo dicendum , quod non est dicendum , quod ille homo , demonstrato Christo , inceptum esse , si nihil addatur , & hoc duplici ratione . Primo quidem , quia hæc locutio est simpliciter falsa secundum sententiam Catholicæ fidei , qua ponimus in Christo unum suppositum & unam hypostasim : sicut & unam personam . Secundum hoc enim oportet quod in hoc , quod dicitur , iste homo , demonstrato Christo , designetur suppositum æternum , cuius eternitati repugnat incipere esse . Unde hæc est falsa , hic homo inceptum esse . Nec obstat , quod incipere esse conuenit humane nature , qua significatur per hoc nomen , homo , quia terminus in subiecto positus non tenetur formaliter pro natura , sed magis materialiter pro supposito , ut supra dictum est .

Art. 7. huius
q. ad 3.

Secundo , quia etiam si esset vera , non tamen esset ea vitandum absque determinatione , ad euertendam hæresim Arii : quia sicut persone Filij Dei attribuit , quod esset creatura , & quod esset minor Patre , ita attribuit ei , quod esse inceptum , dicens , quod erat , quando non erat .

Ad primum ergo dicendum , quod autoritas ista est intelligenda cum determinatione : ut scilicet , dicamus , quod homo Iesus Christus non fuit antequam mundus esset , secundum humanitatem .

Ad secundum dicendum , quod cum hoc verbo , Incipit , non sequitur argumentum ab inferiori ad superius : non enim sequitur , hoc incipit esse album ; ergo incipit esse coloratum . Et hoc ideo , quia incipere , importat nunc esse & non prius ; non autem sequitur , hoc non erat prius album ; ergo non erat prius coloratum . Esse autem simpliciter , est superius ad esse hominem : unde non sequitur , Christus inceptum esse homo : ergo inceptum esse .

Ad tertium dicendum , quod hoc nomen Homo , secundum quod accipitur pro Christo , licet significet humanam naturam , qua inceptum esse , tamen supponit suppositum &

A tertium , quod esse non inceptum . Et ideo , quia secundum quod ponitur in subiecto , tenetur pro supposito , secundum autem quod ponitur in predicato , refertur ad naturam , ideo hæc est falsa ; homo Christus esse inceptum : sed hæc est vera : Christus inceptum esse homo .

COMMENTARIVS.

DIuus Thomas aliter huic questionis respondet , quam præcedenti , hanc enim locutionem , Christus inceptum esse , dicit esse falsam in proprietate , & rigore sermonis . Et ratio eius est , quia significat , personam Christi simpliciter inceptum esse , quod illius æternitati repugnat . Antecedens probat quia subiecta tenentur materialiter pro suppositis , unde cum dicitur , Christus inceptum esse , inceptio tribuitur ipsi supposito . Quæ ratio , atque adeo tota hæc doctrina , magnam patitur difficultatem , præsertim suppositis , quæ articulo præcedenti dicta sunt .

Primum quidem , quia subiecta interdum etiam habent formaliter , si determinentur à prædicatis , ut ibi dict